

SNERTEN

NORSK LANGELEIKFORUM

Nr. 12
Juni 2016
Årgang 7

Infoskriv frå Norsk Langeleikforum

Mari Ormberg har laga kopi av gamal langeleik frå Aurland

Les også om

- ei stor nederlandsk gåve
- gamle og nye instrument
- rapportar frå langeleikmiljøet fleire plassar i landet
- arbeidsprogram for NLF og statuttar for stipend

Leiaren har ordet:

Kjære venner -

Jeg har en bil med et musikkanlegg som rommer en CD-veksler med 6 utvalgte innspillinger av ulik musikk. Nå har hele anlegget låst seg, - og ingen CD slipper ut - ingen ny slipper inn...

Men heldigvis. Der inne ligger "Til Ragna" og fyller bil i kø på travel motorvei med det herligste samspillet mellom brødrene Knut og Ole - hver dag!

Det har vært et fint år, tenker jeg! I høst tok Anja Hegge Nilssen initiativet til musikalsk helg på Eidsvoll. Nye låtter, god mat, mye latter og omvisning i nyrestaurert statsbygg. De gir mye energi og inspirasjon!

Oddrun Hegge i Aurdal er tildelt Statens kunstnerstipends arbeidsstipend i folkekunst i to år! Det er til stor glede for oss alle. At en dyktig instrumentmaker blir sett og prissatt er så bra - og viktig!

I Oslo møtes en ivrig gjeng med stemte og ustemte langeleiker et par timer annenhver tirsdag. På Gjøvik arrangerer de spillehelg, de bygger egne instrumenter og har et rikt musikalsk fellesskap gjennom hele året. På Kongsberg samler Svein Westad en liten gruppe på torsdager - og for få dager siden mottok vi programmet til Jørn Hilme-stemnet - stappfullt av både konserter og kurs - med Marit Karlberg (Strunkeveko) og Marit Steinsrud som instruktører.

Til høsten vil vi mer. Vi håper flere kommer innom Valdreslaget og Nordahl Bruns gate på en tirsdag. Og vi håper å kunne besøke Svein til spilleglede på Kongsberg. Og vi håper å kunne møtes på vakre Hunn gård på Gjøvik!

Styret i Norsk langeleikforum har vedtatt å jobbe frem et stipend for ung og lovende langeleikmusiker. Vi har vedtatt å lage et digitalt, musikalsk læringsprogram der dyktige instruktører tar oss med gjennom kjente låtter slik at flere kan lære dem.

I dette nummeret følger det med et oppfordring til å betale medlemskontingenten på kr.200. Det gir oss mulighet til å gjennomføre flere av våre planer

Alt dette kommer vi tilbake til når høststormen feier over landet!

En riktig koselig sommer til dere alle - fra Lisbeth

Leiarskifte i NLF

Foto: Ingebjørg Hegge Bratrud

Årsmøtet vart avvikla i Tingbygningen på Hunn ved Gjøvik 8. - 9. januar 2016, og Marit Steinsrud hadde varsla om at ho no ynskte avløyning. Det same ville Turid Berge Endrerud.

Turid var den fyrste leiaren i Norsk Langeleikforum. Ho tok på seg dette viktige vervet i 2009, og var med på å dra i gang organisasjonen. Sidan Marit tok over leirrolla i 2010, har Turid vore ein stø og påliteleg kasserar.

Marit har gjennom dei seks åra ho har leia oss gjort ein betydeleg innsats for å fremje langeleikmusikken og vidareutvikle ein landsomfattande organisasjon.

Her kan særleg nemnast samarbeidet med Norsk munnharpeforum og etter kvart Klengen før fela, som er eit stort samarbeidsprosjekt mellom fire forum. Ein stor takk til desse to for innsatsen for NLFgjennom sju år!

Det var lenge uklart kven vi skulle få til å ta over etter Marit, og til slutt sa Lisbeth David-Andersen seg villig til å ta på seg vervet. Noko vi er svært glade for!

Lisbeth er eit friskt pust frå det urbane Oslo, men har røtene sine godt plassert i Valdres. Ho har hatt interesse for langeleik lenge, men det er fyrst i dei seinare år at ho har fått tid til å praktisere instrumentet sjølv.

Med seg i styret har Lisbeth

Brit B. Totland

Gudrun Havro

Sigurd Braathen

Rebecca Benedicte Solhaug

Varamedlem:

Inger Frøydis Bakken

Vegard Gundersen

Foto: G.Hegge

Frå årsmøtet tek vi med arbeidsprogrammet og statuttar for tildeling av stipend til unge langeleitutøvarar og instrumentbyggjarar.

Arbeidsprogram 2016

Emne	Arbeidsprogram 2016	Ansvar	Tid
Drifte Norsk langeleikforum	<ul style="list-style-type: none"> • Drifte forumet i samsvar med vedtektene • Utarbeide budsjett: Søke pengar og syte for god budsjettstyring. • Ajourføre medlemsregister- • StyreWeb • Aktiv medlemsverving 	Styret Kasserar	Kontinuerleg
Drive informasjonsarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Lage medlemskriv to gonger i året, eitt om våren og eit om hausten • Videreutvikle nettsider • Oppdatere Facebook-sida jamleg 	Alle Styret Alle	Kontinuerleg
Dtivate samlingar/kurs	<ul style="list-style-type: none"> • Vera pådrivar og vera disponibel som kurshaldar der det er ynskje om å lære langeleikspel • Videreutvikle samarbeidet med andre organisasjonar. • Arrangere Klengen før fela i samarbeid med Norsk Kvedarforum, Norsk Munnharpeforum og Norsk Lur- og bukkehornlag 	Styret	Kontinuerleg 2015-16 2016-18 ?
Stimulere til vekst	<ul style="list-style-type: none"> • Norsk Langeleikforum skal motivere til deltaking på kappleikar, konsertar og elles gjere langeleiken synleg i det offentlege rommet. • Setja av midlar til eit fond som etter søknad kan gå til mellom anna utdanning, kursing, kjøp av instrument og relevant utstyr, jfr statuttar 	Alle	Kontinuerleg
Utarbeide pedagogisk materiell	<ul style="list-style-type: none"> • NLF arbeider vidare med å utarbeide pedagogisk matriell og set av midlar til dette. Td enkel DVD med instruksjonshefte 	Styret	
Arkiv	<ul style="list-style-type: none"> • I samarbeid med folkemusikkarkiva, bidra med innsamling, dokumentasjon og registrering av skriftleg og munnleg materiale om langeleiken. • Arbeide for å få til ein samle-cd med gamle opptak og set av midlar til dette. • Skaffe oversikt over tilgjengelege instrument til utlån og sal i samarbeid med medlemmene og dei lokale spel –og dansarlaga 	Styret	
Vere høyringsinstans	<ul style="list-style-type: none"> • Vere høyringsinstans i aktuelle folkemusikkpolitiske saker. • Delta på årsmøtet til folkOrg, lokale og regionale folkemusikklag. 	Styret	Kontinuerleg
Internasjonalt samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Norsk langeleikforum skal samarbeide med personar og organisasjonar i andre land 	Styret/ alle	Kontinuerleg

Norsk Langeleikforums statutter til stipend for unge langeleik-utøvere og instrumentbyggere .

§ 1. I henhold til Norsk langeleikforums årsmøte 2016 avsettes det årlig fondsmidler på minimum kr 5000,- til et stipend til unge langeleikutøvere.

§ 2. Stipendet skal etter søknad deles ut til aktuelt medlem av Norsk langeleikforum.

§ 3. Stipendet skal finansiere kurs, undervisning eller annet som vil kunne gi inspirasjon og ny kunnskap. Pengene kan og brukes til delfinansiering for innkjøp av instrument og ustyr forbundet med langeleik/instrumentbygging. Bruken av stipendet må dokumenteres til styret i Norsk langeleikforum innen 2 år etter tildelingen.

§ 4. Søkere skal være mellom 15 og 26 år og må i søknaden beskrive hva en ønsker å bruke stipendet til og gi en beskrivelse av nåværende utøverpraksis.

§ 5. Søknaden sendes i 3 eksemplarer Norsk Langeleikforum innen 1.juli hvert år. Den vil bli vurdert av en fagjury bestående av tre medlemmer. Juryen oppnevnes av årsmøtet for en periode på tre år.

§ 6. Stipendet deles ut en gang i året i forbindelse med årsmøtet i Norsk Langeleikforum.

Årsmøtekonsert med 20-årsmarkering

Sitat frå Facebook 9. januar

Norsk langeleikforums konsert med de tre søstrene Hegge og tre søstre Steinsrud i Tingbygningen på Hunn fredag kveld ble en flott opplevelse. Konserten markerte også at det er 20 år siden de i fellesskap ga ut plata "Levande Langeleik". Nå får vi bare vente på en ny utgavelese. Det er på tide! Hilsen begeistret tilhører

Lasse Stang

Aurlandsleiken

I 2015 fekk eg støtte frå Rådet for folkemusikk og folkedans til å bygge ein kopi av ein gammal langeleik som er i De Heibergske Samlinger -Sogn Folkemuseum. Leiken vart sist brukt av Anna Marie Nitter Gjerløv, f. Ohnstad, (1811-1898) i Aurland. I nakken på leiken er det innskore «HIS 1824».

Aurlandsleiken –originalen Foto: Mari Ormberg

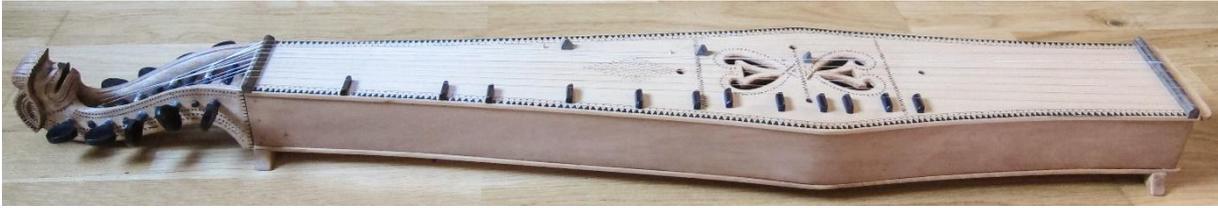
Langeleiken har eit uvanleg vakkert utskore løvehovud, i same stil som hardingfele-hovuda til Trond Isakson Flatabø, to hjarteforma lydhol, og dekorativt utskorne border på loket og på hovudet.

Nærbilde av hovudet og lydhol(bildet under) på originalen Foto: Mari Ormberg

Han er sett saman av plater, med furu i lok og botn, og bjørk i sargar og hovud. Det er plass til 8 stillepinnar i snekka og ein i kroppen, men han har berre blitt brukt med 6 (etter kvart 5) strenger. Den bakarste strengen låg for seg sjølv, medan dei 4-5 andre låg samla. Skalaen var av gammal type -sokalla prydskala. Leiken er litt mindre enn dei moderne, med strengelengd på 72 cm. Sidene er utbula, men i staden for den vanlege, jamne utbulinga, er det to konkave deler som møtest i eit slags hjørna der leiken er breiast. Denne same forma finn me att på ein gammal langeleik frå Gulen, som er på Norsk Folkemuseum, og ein langeleik frå Lærdal, som er på Nordiska museet i Stockholm.

Nesten ferdig kopi –berre tenner og rette notar står att. Mari Ormberg

Eg har bygd kopien ved instrumentmakarverkstaden ved Valdres Folkemuseum, med kyndig rettleiing frå Oddrun Hegge, og dei andre instrumentmakarane og langeleikspelarane ved museet. Kopien har fått 9 strengjer, og er rigga som ein moderne langeleik. Volumet i lyden er kraftig, med ein open klang og lang etterklang. Eg vonar de alle får høve til å høyre lyden i han ein vakker dag.

Mari Ormberg

Kvar vart dei av?

På Landskappleiken på Fagernes i 1992 stilte 107 langeleikspelarar opp og spelte under opningsseremonien, og dette kom i Guinness rekordbok. På dei 24 åra som er gått sidan dette hende, har det kome til mange nye spelarar, og nokon har vorte borte. Under denne overskrifta vil vi sjå litt nærare på kvar nokon av dei unge og lovande langeleikspelarane gjennom dei siste 30 åra har vorte av.

Fyrst ute er Hanne Bjørnødegård (f. 1989). Ho var aktiv langeleikspelar fyrst på 2000-talet. Ho gjekk i fleire år i lære hjå Elisabeth Kværne og var medlem i Vårflaumen spel- og dansarlag. I 2004 vann ho C-klassen på landskappleiken i Eidfjord, og gjentok denne bragden på Røros i 2005 og på Beitostølen i 2006. Hanne er utdanna sjukepleiar, men jobbar no som turnuskoordinator på Kommunal akutt døgnetenhet, avdeling Aker. Ho spelar ikkje lengre, men kanskje det er berre eit midlertidig opphald?

Laurdag 19. juni gifta ho seg med Lars Jemterud, og i samband med dette laga far til Hanne, Geir, denne montasjen.

NLF ynskjer dei unge hjarteleg til lykke og håpar at langeleiken også kan gje dei glede i framtida!

Foto: Geir Bjørnødegård

Frå Bontebok til Fagernes!

Nyleg kom museumsbilen att med ei sjeldan last: 35 instrument, alle i familien langeleik, kom til sin nye heim på Valdres Folkemuseum. Instrumenta er ei storslått gåve frå nederlandaren Evert Kluter, ein gamal ven av både langekeiken og langeleikspelarane. Evert har brukt år av liv sitt på å oppsøkje langeleikar, humler og andre eldre instrument på museum over

heile Nord- Europa. Fleire gonger har han vore i Valdres, mange hugsar han frå dansedokkeseminaret i høve Ragna Brenno Frydenberg sin 100 års dag i 2006. Gåva omfattar og bøker, arbeidsteikningar og fotografi med brei dokumentasjon av materialet.

Instrumenta er altså stilkopiar av historiske instrument, alle bygd av Evert. Tanken er at Valdresmusea skal nytte dei til formidling av kunnskap om spel, bygging og forståing av rikdomen og mangfaldet i denne spennande kulturarven. Det var kongstanken til Evert, som nok syntest det var vemodig å sende dei frå seg, men som gledar seg stort over at dei no får eit trygt og meiningsfylt liv vidare.

Før Ole og Bård henta dei, vart samlinga presentert på ei utstilling i Heerenveen, og nyheita om gåva fekk rom på riksdekkjande fjernsyn i Nederland.

Til Jørn Hilme-stemnet kjem Evert på vitjing, så da blir eit bra utval synt fram for publikum. No blir utfordringa å bruke dei til inspirasjon og glede for langeleikspelarar og langeleikbyggjarar!

Langeleikøvinger/kurs i Oslo

Høsten 2015 bidrog NLF til oppstart av kurs/samlinger i Oslo. Valdreslaget i Oslo har fortsatt med samlinger, og denne våren har vi hatt ti trivelige kvelder. Solveig Vatn Weisser og Anna Ødegården har byttet på å instruere/stemme leikene for oss. Utfordringer er det nok både for dem og for oss deltakere. For å kunne huske nye låtter blir smart-telefonene flittig brukt. Øving gjør mester og for hver øving får vi til nye ting.

Interessen er stor og stigende! I tillegg til de instrumentene som Valdreslaget har, får vi låne langeleiker fra Oddrun Hegge og fra Vårflaumen Spel og dansarlag. Det er fortsatt behov for flere, så til høsten ønsker vi oss også å få låne/leige leikene til NLF. Er du i Oslo til høsten og vil være med på samlinger, så ta kontakt med meg. Send en e-post til brit.totland@gmail.com Vi har øving annenhver uke, og starter opp tirsdag 23. august. Du kan og følge med på Facebook, og på NLF hjemmesider. Disse vil bli oppdatert med datoer i løpet av sommeren.

Brit B. Totland

Musikkhelga på Gjøvik 2016.

I år arrangerte Gjøvik Spelmannslag i samarbeid med Norsk Munnharpeforum og Norsk Langeleikforum musikkhelga 20. - 22. mai. Fredagskvelden var det krydderkonsert med Grove Horn, og vi fekk melleom anna høyre rallarviser og shantyar. Laurdag starta ulike kurs oppe på Eiktunet - Gjøviks tak - og på museumsområdet var det kurs i å smi munnharpe og spele munnharpe.

Det vart laga og spelt på seljefløyte, og på langeleikkurset var det 3 nybyrjarar og 2 vidarekomne. Solveig Vatn Weisser var kursleiar og Halling etter Barbro Myre og Dokkemannsvals vart øvd på. Laurdagen vart avslutta med dugnadskonsert nede på Tingbygningen. Ulike deltakarar delte sang og speling, ein vidtfemnande konsert vart det; mellom anna med strupesang, ulike munnharper, sag, harpe og langeleik. Utover kvelden var det musisering i kvar ei krå, for oss langeleikfolk var det spennande å høyre spel på langeleikar med alternative skalaer.

Søndagen held kursa fram, og både norske og utanlandske deltakarar meinte at det hadde vore gode dagar, og det var det!

Guðrun Havro

Langeleikhistorie

Guðrun Skogstad (Wangensteen-Haugen) frå Vang i Valdres er tidlegare journalist i bladet Familien og no busett i Søndre Land. Ho var med på langeleikkurs på Musikkhelga på Gjøvik i vår for å friske opp att spelinga. Vi hadde hatt kontakt på telefon tidlegare der ho mellom anna fortalte at ho hadde ein svært gamal langeleik. Denne hadde ho med seg til musikkhelga slik at vi fekk høve til å sjå dette klenodiet.

Og her kjem det ho har skrivne ned om denne:

Eldste søsteren min, Maren (Wangensteen-Haugen) Skomakerstuen fikk som barn en langeleik av bestefar Vilhelm Haugen (1864 - 1949). Langeleiken hadde tilhørt bestemor, Maren Ovesdatter Kvien (1858-1931).

Hun var datter av Ove Larsson Wangensteen Stele el.Kvam (1833-1913) Han kom til Kvie

da han giftet seg med min oldemor Eli Olsdatter Kvie (1836-1913) Langeleiken hadde tilhørt bestemor da Maren overtok den.

Jeg husker jeg maste om å få spille på denne langeleiken, men Maren hadde lovet bestefar å ta godt vare på den. Det gjorde hun så godt at ingen andre fikk lov til å røre den.

Selv om jeg var bare sju år hadde jeg veldig lyst til å lære å spille, og det forsto bestefar. Han fortalte at onkel Nils eide en gammel langeleik, men han hadde reist til Amerika i 1926, og langeleiken ble igjen. Den var gammel, laget av min tippoldefar Nils Nilson (1795-?) og uthulet av en einer. Denne langeleiken skulle jeg få låne. Men bestefar var streng og stilte visse betingelser. Jeg skulle lære å spille «Gubben Noa» og love å behandle den like godt som Maren behandlet sin. Selvfølgelig lovet jeg det. Slik kom langeleiken til å følge meg fra 1945.

Da onkel Nils kom hjem en tur i 1954, sa han at jeg bare kunne låne langeleiken videre. Han skulle ikke ha den med tilbake til Amerika.

Da han kom hjem for godt (han døde i 1963) fikk jeg langeleiken av far Ove Wangensteen-Haugen(1895-1977) mot at jeg lovet aldri å kvitte meg med den. Det løfte har vært lett å holde.

Bestefar lærte både Maren og meg noen langeleikslåtter, men dessverre er nok det aller meste glemte. Jeg var bare 11 år da han døde.

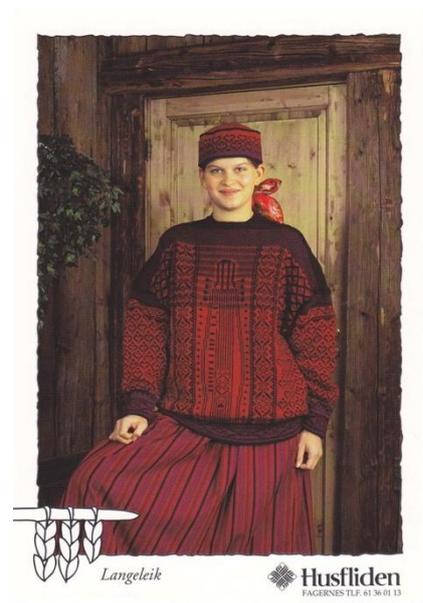
I 1983 kjøpte jeg en ny langeleik av Olav Viken. Han jobbet på Valdres Folkemuseum og laget der en serie langeleiker. Min er nr. 12 i rekken. Han anbefalte meg å ta kontakt med multimusikeren Arne Røine som også spilte langeleik. Han var født i Øystre Slidre, men bosatt i Oslo. Jeg hadde nok med skole, hjem og jobb i de årene, så langeleiken kom i andre rekke.

På slutten av 90-tallet tok jeg kontakt med Arne. Da hadde langeleikspillet sovet i mange år. Jeg var heldig som fikk lære noen slåtter av ham. Etter hans død er det blitt stille igjen.

Nå er jeg så heldig at jeg er kommet i kontakt med Marit Steinsrud, leder i Gjøvik spelmanslag og håper her å få frisket opp hukommelsen og også få lære nye slåtter. Det gleder jeg meg til.

Langeleikgenser

Vil du strikke deg en langeleikgenser? Mønster er av Aslaug Fossen-Helle. Mønsteret var en gave fra brukkunstneren til norsk folkemusikk! Garnpakke med riktige farger og mønster får du kjøpt på Husfliden på Fagernes. Jernbanevegen, 2900 Fagernes, telefon 61 36 01 13

Medlemspenger for 2016

Kontingenten er uforandret fra i fjor, kun kr 200,-
Medlemspengene betales til Norsk Langeleikforum. Merk betaling med navn.

Kontonummer: 1503.14.71807

Ved å være medlem i Norsk Langeleikforum får du lagsbladet Snerten to ganger i året. Du vil og få tilgang til egne sider på Norsk lageleikforum sine sider, samt informasjon om hva som skjer rundt i landet.

NB: I år blir det ikke sendt ut giro - trenger du dette ta kontakt med kasserer Brit B. Totland, e-post:

brit.totland@gmail.com

Styret:

Leder:

Lisbeth David-Andersen, tlf.: 958 07 024

Styremedlem:

Brit B Totland, tlf.: 934 15 674

Gudrun Havro, tlf.: 908 85 196

Sigurd Braathen, tlf.: 951 72 708

Rebecca Benedicte Solhaug, tlf.: 415 84 457

Varamedlem:

Inger Frøydis Bakken, tlf.: 918 30 447

Vegard Gundersen, tlf.: 977 50 268

Heimeside:

www.langeleikforum.no

facebook: [Norsk langeleikforum](https://www.facebook.com/NorskLangeleikforum)

e-post: langeleikforum@gmail.com

Tips og stoff til Snerten kan sendast gu-he@online.no eller til langeleikforum@gmail.com. Vi er svært takksame for innspel!